

VIJESTI

AKTIVNOST ETNOLOŠKOG KLUBA TIJEKOM ŠKOLSKE GODINE 1989/90.

Etnološki klub nastavio je radom i školske godine 1989/90. Kao i obično, sva su predavanja održana u Društvu sveučilišnih nastavnika, Kavurićeva 17 u Zagrebu.

Budući da ovaj izvještaj izlazi upravo u godišnjaku Hrvatskog etnološkog društva, čiji članovi čine glavninu slušateljstva na sastancima Kluba, navest ću samo kronološkim slijedom predavače, predavanja, mjesto i instituciju otkuda dolaze.

1/ ALEKSANDRA MURAJ/ 21. studenog/ – promocija knjige ŽIVIM ZNAČI STANUJEM / Zagreb, Zavod za istraživanje folkloru/.

2/ NOLD EGENTER / 25. studenog/ – ARCHITECTURE, MOVEMENT AND MIND, etnolog i arhitekt iz Züricha /Documentation office for fundamental studies in building theory/.

3/ HELMUTH FUCHS / 9. prosinca/ – CONTEMPORARY ART OF THE NATIVES OF ONTARIO / Royal Ontario Museum–Toronto/.

4/ DANICA DRAGANIĆ / 29. siječnja/ – DALEKO OD CIGANSKE ČERGE STANUJE SE DANAS U LIJEPIM KUĆAMA PITOMAČE / Virovitica, Gradski muzej/.

5/ ENNIO STIPČEVIĆ / 5. ožujka/ – STARIJI NOTNI ZAPISI HRVATSKOG GLAZBENOG FOLKLORA / Zagreb, Zavod za muzikološka istraživanja JAZU/.

6/ ROLF LINDNER / 12. travnja/ – ISTRAŽIVANJE SUPKULTURE KAO SELF – FULFILLING PROPHECY / Institut za sociologiju Sveučilišta u Berlinu/.

Neka od predavanja bila su popraćena dia pozitivima, a jedno i zvučnim zapisima. Dva su bila prevedena – jedno s engleskog, a drugo s njemačkog jezika.

Nakon Dunje Rihtman–Anguštin, Olge Supek, Branka Đakovića, Maje Povrzanović i Jelke Vince–Pallua vođenje Kluba preuzima Željka Jelavić /Etnografski muzej, Zagreb/.

Jelka Vince–Pallua

SUDJELOVANJE ENOLOGA I STUDENATA ETNOLOGIJE NA JUBILARANOJ, XXV. MEĐUNARODNOJ SMOTRI FOLKLORA

Međunarodna se smotra folkloru od 1966. g. organizira svake godine u Zagrebu s osnovnim ciljem očuvanja i pokazivanja domaće tradicije, a, u skladu s mogućnostima, i dijela svjetske folklorne baštine. Izložbe, radionice, sajmovi i dr. važni su sadržaji Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu.

Od 21 – 25. srpnja 1990. g. održana je XXV. Međunarodna smotra folkloru u Zagrebu. U pripremama i održavanju Smotre od njena početka do danas svojim su

se doprinosom izredali mnogi stručnjaci, folkloristi i etnolozi (v. popis u ediciji XXV. MSF, Zagreb 1990, str.8-9), ali i mnogo ranije, dok još nije imala međunarodni karakter (Edicija, str.8). Ovogodišnja Međunarodna smotra folkloru bila je zahtjevna zbog svog jubilarnog ozračja, ali i kratkoće vremena koje je ostalo na raspolaganju stručnjacima i organizatorima. Od 18 članova Programskog odbora, što ga čine stručnjaci iz cijle Jugoslavije, najviše ih je iz Hrvatske i to iz Zagreba. Među ovima iz Hrvatske u pripremama i realizaciji Smotre sudjelovalo je osam etnologa: Milovan Gavazzi (počasni član), Josip Barlek i Nerina Eckhel iz Etnografskog muzeja, Jerko Bezić, Krešimir Galin, i Tvrtko Zebec iz Zavoda za istraživanje folkloru, Manda Svirac iz Etnološkog zavoda Filozofskog fakulteta i Zvonimir Toldi iz Slavenskog Broda. Znatno doprinos u pripremama etnografske izložbe, likovne radionice i suvenira dale su Zdenka Lechner iz Zagreba i Janja Crepić iz Županje.

Studenti etnologije već se nekoliko godina uspješno uključuju u rad Smotre kao vodiči folklornih grupa. Ove je godine, međutim, njihova suradnja bila i druge prirode. Apsolventi Melita Đanić i Zoran Čiča osigurali su voditeljstvo foto-radionice, koja je omogućavala slikanje i snimanje narodnih nošnji uz razgovor. Student Zdravko Mihočinec se priključio likovnoj radionici »Šarajte s nama« u Etnografskom muzeju, a zajedno s Mandom Svirac je bio autor likovne izložbe pod nazivom: »Folklorna inspiracija hrvatskih slikarica rođenih u XIX. st.«. Ovom izložbom je, prema riječima Tonka Maroevića, koji je otvorio izložbu, mladi kolega promoviran u red budućih stručnjaka koji je polazeći od tematskog aspekta otvorio proučavanje spoja tradicije i umjetnosti. Dosad je takav pristup djelu u hrvatskoj likovnoj znanosti bio u okviru Muzejsko-galerijskog centra iz Zagreba, a zbog kvalitetnije turističke ponude vrlo slabo zastupljen. Ubrzo nakon toga organizirao je likovnu izložbu u Omišlju na Krku pod nazivom: »Naši ljudi i krajevi«. Obje su izložbe popraćene vrlo vrijednim katalogima.

Etnolozi, članovi Programskog odbora Međunarodne smotre folkloru, sudjelovali su najprije u razmatranju prijedloga programa Smotre. Program je predložila Manda Svirac, stručni i umjetnički voditelj Smotre. Neki od članova su, kao i stručni i umjetnički voditelj, bili i autori izložbi i radionica, kao vrlo važnih sadržaja Smotre. Manda Svirac je uz Zdravka Mihočince bila autor već spomenute likovne izložbe, koja je pokazivala četrnaest slikarica i oko pedesetak djela s folklornim motivima domaće i nešto stranog podneblja. Isto tako je otvorila retrospektivnu izložbu u povodu jubilarne Međunarodne smotre folkloru kojoj je autorica bila Nerina Eckhel. Izložba je obuhvatila pisani i slikovni materijal kroz dvadesetpet godišnje razdoblje održavanja Međunarodne smotre folkloru. Izbor iz najave Smotre čine plakati, edicije, novinski članci, fotodokumentacija, videosnimke, suveniri, diplome, značke i dr.

U Etnografskom muzeju Josip Barlek bio autor izložbe »Šarene tikvice«. Izložbeni materijal je iz depoa Etnografskog muzeja, iz Muzeja iz Županje, privatnih zbirki i s terena. Popraćena je vrlo luksuznim i stručnim katalogom autora. Glazbenu radionicu »Svirajte s nama« popraćenu izložbom tradicijskih glazbala vrlo je stručno organizirao i vodio Krešimir Galin u Koncertnoj dvorani »Vatroslav Lisinski« a »Večer instrumentalne tradicijske glazbe« u Etnografskom muzeju. Svojim radom i

zalaganjem na ediciji Međunarodne smotre folkloru istakao se Tvrtko Zebec, koji je priredio Popis mjesta folklornih grupa sudionika Međunarodne smotre folkloru od 1966–1990, Popis sadržaja (izložbi, izdanja, savjetovanja, priredbi). U ediciju je uvršten i njegov stručni tekst pod nazivom »Drmeš zagrebačkog Prigorja danas«. Manda Svirac je vodila otvorenu tribinu stručnjaka o Međunarodnoj smotri folkloru. Na njoj su sudjelovali mnogi stručnjaci iz Zagreba i drugih mjesta, koji su ukazivali na pozitivne strane Međunarodne smotre folkloru, ali još više na mnogo negativnih pojava što se već niz godina ponavljaju i otežavaju rad, te umanjuju kvalitetu smotre. Zapisnik s toga skupa pohranjen je u Zajednici saveza KUD Zagreb, Proleterskih brigada 68.

Završila bih s pismom što su ga dugogodišnji i vrijedni suradnik Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu, Zdenka Lechner odmah po završetku Smotre poslala:

»mr. Manda Svirac, stručni i umjetnički rukovodilac i Programski odbor Međunarodne smotre folkloru

Dvadesetipeta Međunarodna smotra folkloru uistinu je bila jubilarna, a ujedno i putokaz da stručnjaci svih grana znanosti o narodnom životu moraju i dalje otkrivati i proučavati tradiciju.

Ovogodišnja jubilarna Smotra pokazala je u programu još neke nevidene sadržaje, što je dokaz da folklor nije iscrpljen i da je potrebno vraćanje izvornom folkloru u najvišoj mjeri. Osjećam potrebu da vam to kažem i da vam srdačno čestitam.

Sve vas iskreno pozdravlja
Zagreb, 27. srpnja 1990.

Zdenka Lechner«

Kao i stručni i umjetnički voditelj XXV. Međunarodne smotre folkloru zahvaljujem svima na suradnji, a posebno kolegama stručnjacima i studentima.

Manda Svirac

ETNOLOŠKI SIMPOZIJ »KULTURNI IZRAZI DRUŠTVENE SOLIDARNOSTI«

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu održan je 7. i 8. lipnja 1990. godine u organizaciji Etnološkog zavoda simpozij »Kulturni izrazi društvene solidarnosti«. Simpozij je bio zaključni događaj trogodišnje znanstvene razmjene između Katedre enografije Slowian iz Krakowa i Etnološkog zavoda Filozofskog fakulteta iz Zagreba.

Simpozij je bio doprinos proslavi 95. godišnjice života profesora Milovana Gavazzia, doajena evropske, napose hrvatske i slavenske etnologije. U povodu te godišnjice bila je upriličena prigodna izložba znanstvenih radova prof. Gavazzia, u prvom redu onih koji se odnose na teme iz južnoslavenske etnologije, te fotografija koje je snimio na svojim istraživanjima. Profesor je Gavazzi pozdravio sudionike simpozija i održao govor o povijesti hrvatsko – poljske suradnje u etnološkoj znanosti te sudjelovao u radu skupa.

Održane referate i njihove autore nabrojat ćemo redom kojim su izlagali:

Dr Anna Zambrzycka – Kunachowicz: »Dar kao simbol međuljudske koegzistencije«;

Mr Milana Černelić: »Uloga starješine svatova kod Bunjevaca«;

Tihana Petrović: »Osobac u slavonskoj zadruzi«;

Jasna Andrić: »Pitanje simbolike pokapanja u drevnom koritu«;

Mr Manda Svirac: »Simbolika kruha u specijalnim prilikama«;

Dr Olga Supek: »Poruke sa plakata iz hrvatskih izbora 1990: preliminarna analiza«;

Mr Ines Prica: »Ritual manipulacije novcem u suvremenom Zagrebu«;

Dr Malgorzata Maj: »Simboli solidarnosti iz perioda tzv. ratnog stanja«;

Dr Czeslaw Robotycki: »Sjećanja s prošlih putovanja po slavenskom jugu« (Etnolozi komentari na tekst s početka stoljeća).

Na kraju skupa dogovoreni su daljnji planovi suradnje između dviju institucija za iduće trogodišnje razdoblje.

Radovi sa simpozija bi trebali biti objavljeni u posebnom izdanju tijekom sljedeće godine.

Tihana Petrović

SIMPOZIJ »INTERAKCIJE KULTURA«

Pod pokroviteljstvom Sabora Republike Hrvatske, a u povodu 80. godišnjice rada tamošnjeg Etnografskog muzeja (ujedno i organizatora skupa), u Splitu je od 6. do 8. prosinca 1990. godine održan simpozij »Interakcije kultura«.

Tri plenarne teme i dvije sekcije okupile su četrdesetak, inače raznorodnih, referata etnologa, arheologa, povjesničara, povjesničara umjetnosti i arhitekata.

Vesna Čulinović–Konstantinović je, otvarajući skup, izvjestila o interakcijama kulture u fundusu i proučavanjima Etnografskog muzeja u Splitu (u 80 godina). Srodna ovoj bila je tema referata Damodara Frlana (*Interakcije kultura i njihovo očitovanje u muzejskoj prezentaciji etnografske grade*).

Prilozi prvog tematskog bloka uglavnom su obrađivali specifične teme iz povijesti Splita, odnosno Dalmacije (Duško Kečkemet, *Uključivanje Židova u društvenu, političku i kulturnu sredinu Splita i njihov doprinos toj sredini*; Anatolij Kudrjavcev, *Braća Solitro i Split*; Danica Božić–Bužančić, *Fiziokratski pokret u Dalmaciji druge pol. 18. i prve decenije 19. st.*).

Interakcije kultura u srazu elitne likovne umjetnosti i folklornog likovnog izraza, odnosno materijalne kulture – kad prva nalazi bilo poticaj bilo motiviku

unutar onog drugog – svojim su referatima pokazale Branka Vojnović i Ljiljana Gavrilović.

Etnološke teme bile su predmetom većine priloga, bilo da se radilo o tekstilnom rukovodstvu (Gabrielle Schubert, *O starim mediteranskim oglavljima; Jasenka Lulić, Interakcije kulturnih elemenata na primjeru ženskog oglavlja sj. Dalmacije; Đurđica Petrović, Folklorni svilovez na Jadranskom području i njegovi odjeci u zaleđu; Nevenka Bezić-Božanić, Nekoliko podataka o dotama u Starom gradu na otoku Hvaru*), istraživanju i bilježenju usmene književnosti ili interpretacijama kulture na osnovu pisane građe (Davor Dukić, *Tradicijski izvori književnog folkloru male seoske zajednice; Tanja Perić-Polonijo, Olinko Delorko - istraživač folklornog procesa na području srednje Dalmacije; Jelka Vince-Pallua, Ispreplitanje kultura u dalmatinskom zaleđu na osnovu izvora dalmatinskih autora talijanskog jezičnog izraza*), običajima (Dražen Nožinić, *Ladokalice – ladarički običaj u moslavačkih Srba*), prehrani (Zorica Petrić, *Soparnik – svakodnevno jelo i obredni simbol*) ili ornamentalnoj motivici u folklornom likovnom izrazu (Reana Senjković, *Motiv svastike u Dalmaciji od mlađeg kamenog doba do 20. st.*).

Tradicijska arhitektura, višestrukost mogućnosti njenog iščitavanja, te rezultati sraza globalnog i lokalnog ili interakcije unutar višetničkih zajednica (na primjerima graditeljstva) tematski su okvir priloga Dinka Gjelduma, Silvia Braice, Nade Dukić-Kowalsky, Štefe Lončarića, Zoje Prijjić, Astride Bugarski, Jadrana Kalea, Ivice Šestana i Branka Đakovića.

Ili vrlo specifični ili obrađenom problematikom (etničkih prožimanja, pa i akulturacije migrantskih grupa) gotovo poopćeni bili su radovi i ostalih sudionika skupa (Ena Dragičević, *Prva saznanja o gotičkom metalnom pojasu iz Cetine – groblje sv. Spasa; Ivo Lentić, Zlatari - familija Pezzi; Renata Vujnović, Gradske gatare i tradicijsko naslijeđe; Jadranka Grbić, Interakcije jezika, društvenog života i identiteta; Ranko Barušić, Interakcije kulture stanovništva na potezu Krapanj – Brodarica; Edit Petrović, Migrantska grupa i akulturacijski procesi/ primer posleratnih crnogorskih kolonista u Vojvodini/).*

Zbornik radova s ovog simpozija predviđen je nastavak izdavačke djelatnosti splitskog Etnografskog muzeja.

Okruglom stolu, održanom trećeg dana rada, pridružio se i Drago Roksandić apelirajući na pomoć koju, kako vjeruje, specifično očište etnologije može pružiti potpunijem sagledavanju međunacionalnih odnosa (predložio je i organiziranje još jednog skupa srodne tematike).

Svoj su prilog skupu dali ženska i folklorna grupa Kulturnoumjetničkog društva Brodosplita, te (novijim epskim pjesmama) guslari Marko Kunac i Bože Mladin. Posljednjeg je dana organiziran izlet kroz srednja i donja Poljica (Gata – posjet muzeju u sklopu tamošnje crkve, Omiš – razgledavanje muzeja franjevačkog samostana, Krilo Jesenice - zajednički ručak).

Reana Senjković

DIPLOME, MAGISTERIJI I DOKTORATI IZ ETNOLOGIJE

Godine 1990. diplomirali su etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu:

1. Miroslav Dvorščak: »Uloga fotografije u etnologiji i značaj čuvanja i zaštite etnografske foto-dokumentacije«

2. Tatjana Topolčić: »Jedan pokušaj usporedbe naših narodnih običaja s indijskima iz sredine 19. stoljeća: »Narodni slavonski običaji Luke Ilića-Oriovčanina«, Zagreb, 1846.

3. Krešimir Blažević: »Podaci o spravama za nošenje sijena iz arhiva Etnološkog atlasa Jugoslavije«

4. Jasna Rebrović: »Nazivi za panj badnjak iz arhiva Etnološkog atlasa Jugoslavije«

5. Tvrtko Zebec: »Prilog proučavanju drmeša Zagrebačkog Prigorja«

6. Aleksej Pavlovsky: »Prilog tipologizaciji tradicijskog uzgoja ovaca na Hrvatskom Primorju«

7. Nediljka Bitunjac: »Načini vršenja«

8. Ivana Maček: »Vizualni identitet studenata lands Folkhögskola-e«

9. Melita Đanić: »Uskršnji običaji blagoslova hrane u župi Staro Petrovo Selo«

Magistrirali su:

1. Dragica Cvetan: »Život u vinogradskoj klijeti Plešivičkog prigorja«

2. Jasenka Lulić: »Odnos muškarac – žena simboliziran u svadbenim običajima u Kalima (otok Ugljan)«

3. Snježana Zorić: »Prožimanje religijskog i običajnog u kontekstu liturgije godine«

Božica Somek – Machala magistrarsku radnju »Gospodarske grane: voćarstvo, vinogradarstvo i stočarstvo u selima Gredice (SR Hrvatska) i Orešje (SR Slovenija) sličnosti i razlike u zadnjih sto godina« obranila je na Univerzi Edvarda Kardelja u Ljubljani, Oddelek za etnologiju.

Na filozofskom fakultetu u Zagrebu doktorirao je Đuro Šarošac iz Republike Mađarske s temom: »Bosanski Hrvati u okolini Pečuha«.

Tihana Petrović

IZBOR ETNOLOŠKIH IZDANJA OBJAVLJENIH U HRVATSKOJ
1989. i 1990. godine

1. Čulinović – Konstantinović Vesna: *Aždajkinja iz Manite Drage: (običaji, magija, liječenja)*, Logos, Split, 1989.

2. *Etnološki atlas Jugoslavije: karte s komentarima, sv.1*, Centar za etnološku kartografiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 1989.

3. Ivančan Ivan: *Narodni plesni običaji Podravine*, Kulturno prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb, 1989.

4. Lerman Dragutin: *Afrički dnevnik: 1888 – 1896*, priredila Aleksandra Sanja Lazarević, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1989.

5. Muraj Aleksandara: *Živim, znači stanujem: etnološka studija o kulturi stanovanja u žumberačkim Sošicama*, Hrvatsko etnološko društvo, Zagreb, 1989.

6. Sekulić Ante: *Bački Bunjevci i Šokci*, Školska knjiga, Zagreb, 1989.

7. *Tradicijska arhitektura i narodna nošnja Draganičkih sela*, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb, 1989.

Časopisi:

1. Narodna umjetnost br. 26,1989

Narodna umjetnost br. 27,1990

2. Etnološka istraživanja br. 5,1989

3. Studia ethnologica br. 1,1989

4. Ethnological review br. 25,1989

5. Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena 51,1989

6. Rad 37.kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, 1990.

Željka Jelavić